
3 1761 06676807 8

Видавництво часописи „Свобода“.

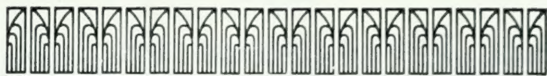
ДВА БРАТИ

з байок

Братів Ґріммів.

Ціна 15 центів.

1914
З друкарні „Свободи“, 83 Grand Street
Jersey City, N. J.

ДВА БРАТИ.

Жили раз два брати: один богатий а другий бідний.

Богатий був золотарем і мав дуже недобре серце, бідний жив з того, що вязав мітли і був добрий та чесний.

У бідного було двох синів-близнюків, подібних до себе, як дві каплї води. Дїти заходили часто в дім богатого стрийка, де іноді перепадало їм дещо в кухні з недоїдків. Раз бідний, пішовши в лїс за прутєм, побачив нечайно птицю, цїлу золоту і так прекрасну, якої не лучило ся йому видїти ще ніколи. Не думаючи довго, вхопив камінчик, кинув на птицю і вцїлив її прямісенько: однак птиця улетїла, скинувши всього одно золоте перце. Бідний взяв перо і заніс його до брата, що, оглянувши його, сказав: „Та се бач чистїсїньке злото!" і заплатив йому за перо богато гроший.

Другого дня бідний вилїз на березу і хотів зрубати кілька галузий, коли нараз попри него перелетїла та сама золота птиця; він зачав шукати між листями і найшов гнїздо, а в нїм золоте яєчко. Бідний взяв його і заніс до брата, котрий знова сказав, що то яєчко з чистого золота, та заплатив йому грішми за него. Притім золотар замітив:

— Хотів би я дістати саму птицю!

Бідний пішов в третє в ліс і знову побачив золоту птицю, як сиділа на дереві. Тоді взяв камінь, забив птицю і заніс до брата, а той дав йому за неї цілу груду золота.

— Ну, тепер я можу жити без біди! — подумав бідний і вповні задоволений, повернув домів.

Але золотар був чоловіком умним і хитрим, він добре знав, яка дорога птиця попала в його руки. Тож закликавши жінку, сказав:

— Чуєш, жінко, спечи мені тую птицю, но гляди, щоби з неї не пропав ані кусничок: я сам хочу зїсти її цілу.

А була то птиця не проста а чарівна: хто зїсть її печінку і серце, той мав кождого рана, збудившись, найти у себе під подушкою одного дуката.

Хозяйка опатрошила птицю, застромила на рожен і зачала печи. Однак лучило ся, що саме тоді, як птиця пекла ся, а хозяйка на хвилю вийшла з кухні, прийшли туди оба сини бідного. Вони станули при рожні і зачали ним крутити, аж от з птиці випали два куснички. Тоді оден з мальчиків промовив:

— Зїджмо ті куснички, адже ніхто того не спостереже, а мені страшно хоче ся їсти.

Так тоти і вчинили, но тут вернулась хазяйка видячи, що вони щось жують, запитала:

— Що ви їсьте, діти?

— Та от з птиці випали два куснички, а ми їх і зїли — відповіли вони.

— Ох, мій Боже, то певно серце і печінка птиці! — з острахом скликнула хазяйка, а боячись, щоби муж не замітив, чого хибує, і не розсердив ся, поспішно зарізала когутика, виймила з него

печінку і серце і вложила їх в золоту птицю. Коли птиця спекла ся, як належить, віднесла її чоловікови, а той зїв її всю, не лишаючи анї кусника. Однак коли він, збудивши ся другого дня рано, всунув руку під подушку в надії. найти там дуката. показалось, що він гірко обманув ся: зі золота не було там і слїду.

А мальчики й не догадувались, яке щастє спало на них. Другого дня рано, коли вони скочили з постелї. щось з бренькотом упало на підлогу, і вони побачили два дукати. Сейчас понесли нахідку до вітця, що дуже здивував ся ініяк не міг пояснити собі, звідки взяли ся ті золоті гроші.

Но коли другого ранку діти знова найшли під подушкою два дукати, так ішло день в день, бідний вибрав ся до брата і розповів йому ту дивну пригоду. Той сейчас зміркував, в чім діло, і що діти зїли печінку і серце золотої птиці. Як чоловік зависний і жостокий, не міг дарувати їм того і постановив відімститись.

— Слухай — сказав він до брата — твої сини запродали себе нечистому. Не бери їх золота і прожени їх з дому, а то диявол погубить через них і тебе.

Отець бояв ся дуже нечистого, і хоть як йому було тяжко, завів близняток в гущавину лїсову і покинув їх там, хоть серце у него так і рвалось з жалю.

Бігали, бігали діти по всьому лїсу, відшукуючи дороги домів, та тілько ще більше забились в лїс. Вкінци стрітили стрільця, що спитав їх:

— Чиї ви, діти?

— Ми сини бідного чоловіка, що вяже мітли — відказали мальчики і потім оповіли ловцеви, як отець покинув їх за те, що вони кождого рана находили у себе під подушкою по дукаті.

— Но — сказав стрілець — в тім нема ще нічо злого, коли ви останете ся чесними і не будете лінувати ся.

Стрілець був чоловік добрий, а що у него не було дітий, а мальчики подобали ся йому, то він взяв їх до себе, кажучи:

— Я заступлю вам вітця і виховаю вас, як власні діти.

І так діти остали ся у стрільця, навчили ся його занятя, а він ховав для них на будучність всї золоті гроші, що находив у них що рана під подушкою.

Коли мальчики виросли, прибраний отець повів їх раз у ліс і сказав:

— Сегодня, діти, я випробую вас, як ви вмієте стріляти: тодї я рішу, чи можна вже назвати вас мистцями (майстрами) своєї штуки.

Всї три засїли ся в корчах, однак прийшло ся їм довго чекати: дичина довго не показувалась. Вкінци стрілець підніс очи в гору і побачив стадо снїжнобілих гусий, що летїли в видї трикутника. Тодї він сказав до одного з близнюків:

— Нуже, застріль менї по одній гусцї з кождого кута.

Той вистрілив і видержав пробу. Небавом потім перелетїло друге стадо гусий, що мало вид цифри два. Тодї стрілець приказав другому молодцеви застрілити по птици з кождого кута, і тому також удала ся штука.

— Но — промовив стрілець — тепер я оголошую вас справжніми стрільцями: ви прекрасно знаєте своє діло.

Потім пішли оба брати в ліс, відбули між собою нараду і щось порішили. Вечером, коли засіли до стола, сказали до свого прибраного вітця:

— Ми не возьмемо в рот анї кусника і не доторкнемо ся нічого, поки не приобіцяєш сповнити нашу просьбу.

— Яка-ж ваша просьба? — запитав стрілець.

— От ми вивчились твоєї штуки — відповіли вони — пусти же ти нас пробувати своїх сил на широкім сьвіті. Позволь нам пійти звідси на мандрівку.

— Ви говорите, як правдиві стрільцї — сказав весело старець. Я й сам хотів того. Ідіть з Богом, вас ожидає щастє.

Потім всї три весело повечеряли.

Коли настав день розлуки, прибраний отець подарував кождому по добрій стрільбі і по собацї і казав їм взяти собі з перехованих золотих гроший, кілько вважають потрібним. Потім відпровадив їх, а на прощанє дав їм блискучий ніж, кажучи:

— Як вам колинебудь прийде розлучити ся, встроміть той ніж в якенебудь дерево на перехрестю, а хто перший з вас верне ся на то місце, той пізнає, що стало ся з його братом: коли він умер, то ніж заржавіє з тої сторони, куди він пішов; а коли він ще живий, то ніж остане так само блискучим, як тепер.

Брати пішли дальше і зайшли в ліс так великий, що вибрати ся з него за день не було можна. Тому постановили переночувати в лісї і зїли

всї засоби, що мали в стрілецьких торбах. Але й на другий день не удало ся їм вибрати з лїса, а тимчасом вийшла їм їда. Тодї оден брат каже до другого.

— Треба щонебудь застрілити, а то прийде ся голодувати.

І він набив стрільбу і став оглядати ся довкруги. На то перебігає старий заяць; стрілець прицїлив ся, но заяць крикнув до него чоловічим голосом:

— Добрий стрільче, не забивай мене. За то дам тобі двох зайчиків.

По тих словах скочив в корчі і виніс звідтам двох зайчиків; але зайчики були такі маленькі і жвавенькі, що стрільцї не мали серця забивати їх. Тому вони не убили їх, а зайчики побігли за ними в слїд. Небавом стрітили лисицю; брати хотїли стріляти до неї, но вона промовила до них людським голосом:

— Добрі стрільцї, не забивайте мене; а я за те віддам вам двоє лисенят.

І вона справдї винесла їм двоє лисенят, але стрільцї не хотїли убивати їх, і ті разом з зайчиками побігли за ними. Небавом потім з лїсної гущавини вийшов вовк; стрільцї прицїлили ся до него, но вовк закричав:

— Добрі стрільцї, не забивайте мене; а я за те дам вам двоє вовченят.

Стрільцї пустили і вовченят до попередних зьвірят, і ті пішли за ними.

Потім стрітили медведя, но йому також хотїло ся ще пожити на сьвітї, і тому крикнув до них:

— Добрі стрільцї, не убивайте мене; а я за те дам вам двоє медведят.

Медведята прилучили ся до инших зьвірят, так що всїх набрало ся вже осмеро. Наконець попав ся стрільцям лев. Він ступав, потрясаючи гривою, но стрільцї не налякали ся его, а прицїлили ся до него. Но і лев став просити о пощаду і обіцяв принести двох левиків.

І він дійсно притаскав двох левиків. Таким способом у стрільців були два левики, двоє медведят, двоє вовченят, дві лисички і два зайчики. Всї зьвірята йшли за ними і служили їм, но стрільцї все таки остали ся голодні. Вкінци вони сказали лисичкам:

— Ей ви хитренькі, ви мабуть на випадки спосібні, а ну-но дістаньте нам чогонебудь попоїсти.

— Добре — відповіли лисички — тут недалеко є село, звідки ми вже нераз таскали курий. Коли хочете, ми покажемо вам туди дорогу. Брати пішли в село, купили їди, накормили и зьвірят і потім знова пустили ся в дорогу. А що лисички знали дуже добре всї місця де були кури, то стрільцї вже більше не збивали ся з дороги.

Так вони довго бродили по широкім сьвітї, но нїде не найшли місця, де-би їх взяли на службу разом.

— Видко, нічо не вдієм, прийде ся нам розстати — сказали вони.

Зьвірятами поділились так що на кождого припало по льві, по медведю, по вовку, по лисици і по заяцю. Потім розпращались, давши собі слово любити один одного до смерти, і встромили

в дерево ніж, що їм дав прибраний отець, та пішли один на схід, а другий на захід сонця.

Молодший брат прийшов скоро зі своїми зьвірятами в город, що весь був обтягнений чорною крепою. Він зайшов в гостинницю і запитав хазяїна, чи не може він примістити у себе зьвірят. Хазяїн призначив їм комнату, де в стіні була щелина. Заяць поліз сейчас в ту щелину і дістав звідтам качан капусти, а лисичка стащила собі курочку, а потім зїла й когута. Но вовк, медвідь і лев були за великі і не могли перелїзти в щелину. Тоді хазяїн казав завести їх на луг, де лежали корови, і зьвірі наїли ся доволї. Подбавши так о зьвірят, стрілець став питати хазяїна, чому то город має такий жалібний вид.

— Тому — відповів хазяїн — що завтра дочка-одиначка нашого короля має умерти.

— Чи вона може така дуже хора? — запитав стрілець.

— Нї — відрік господар — вона сьвіжа і здорова, а все таки мусить умерти.

— Як же то? — питає стрілець.

— А от як: там, над самим містом, стоїть висока гора, а на тій горі жиє змій. Що року мусимо йому давати зїсти невинну дївчину, а як нї, то він опустошить цїлу околицю. Но тепер всї дївчата вже віддані, остала лише одна королївна; а що змій помилуваня не знає, то прийде ся віддати і її. М то стати ся завтра.

— А чому-ж не убють змія? — запитав стрілець.

— Ах! — сказав господар — богато лицарів вже бралось за те, но всї заплатили житєм. Ко-

роль обіцяв, що хто убє змія, той ожепить ся з його дочкою, а по його смерти дістане цілий край.

Стрілець не сказав на то ні слова, но другого дня рано забрав всі свої зьвірята і пішов з ними на ту гору, де жив змій. На вершку гори стояла маленька церков — а на вівтарі три кубки наповнені вином; під ними була напись: „Хто випє вино з тих кубків, той стане ся найсильнійшим чоловіком на сьвіті і буде міг воювати мечем, що заритий в землї коло порога". Стрілець не рішив ся випити з кубків, но, виходячи з церкви, відшукав заритий в землю меч, тілько що підняти його не міг. Тоді вернув ся, випив всі три кубки вина і почув в собі таку силу, що сейчас підняв меч і скоро навчив ся ним володїти. Як надійшла пора видати королївну змієви, король зі всїма своїми дворянами пішов її проводити. Королївна ще здалека побачила стрільця на вершку гори: вона подумала, що то сам змій стоїть і чекає на ню, отже зі страху не хотїла вже йти дальше.

Но потім, подумавши, що ціле місто може згинути задля неї, вона зібрала всю свою силу і пішла дальше сумною дорогою. Король з придворними вернули до палати, перенятї глубоким болем; один тілько маршалок короля остав ся глядїти, що дальше буде.

Як королївна вийшла на гору, побачила там молодого стрільця замісць змія. Той став її потїшати обіцянкою, що він вирятує її; потім завів її в церков і там запер. Та ледви упорав ся з тим, аж ту прилетїв з страшним шумом семиголовий змій. Побачивши стрільця, змій дуже здивував ся і запитав: Ти пощо прийшов сюди на гору?

— Того, щоби з тобою бити ся! — відповів стрілець.

— Богато лицарів поклало тут свої голови, і тебе ожидає така сама доля! — сказав змій і став сипати огнем зі всїх своїх пащ. Від того огню мала запалити ся трава і тодї стрілець мав задусити ся в димі; но в ту мить збігли ся зьвірі і сейчас задоптали огонь. Тодї змій кинув ся на стрільця, но той махнув мечем так, що в воздусї засвистало і відрубав нараз три голові зміеви. Тодї то змій уже зовсїм розярив ся, підняв ся в воздух і зачав сипати огнем на стрільця; опісля хотів було опять кинути ся на него, но той знову махнув мечем і відрубав йому еще три голови. Потвора ослабла і упала на землю. Все таки трібувала ще раз кинути ся на стрільця, но той зібрав послїдні сили і відрубав її хвіст. Потім стрілець так чув ся втомлений, що вже не міг дальше вести борби; тому то крикнув на своїх зьвірят, і ті в одній хвилї розірвали змія на кусні.

Коли все скінчило ся, стрілець відчинив церков і найшов королївну, як лежала на долівцї без памяти; так вона налякала ся була змія. Він виніс її на сьвіжий воздух, а як отямилась і отворила очи, показав їй убитого змія і сказав, що тепер вона вирятувана. Королївна, розуміє ся, дуже втїшилась і сказала:

— Тепер ти будеш моїм мужем; знай, що мій отець обіцяв видати мене за того, хто убє змія.

Потім зняла з шиї кораллї і роздавала по низцї зьвірятам в нагороду за їх поміч, причім лев дістав низку з золотою застяжкою. А стрільцю подарувала свою хустку, на котрій було вишите її

імя. Той пішов, вирізав язики з усїх семи голов змія і, завязавши їх в хустку, сховав.

Відтак стрілець, утомлений огнем і борбою, сказав королївній:

— Ми обоє такі втомлені, що не вадило би трохи відпочати.

Королївна згодила ся на се. Тодї обоє, положились на землю і, наказавши льву сторожити, щоби нїхто не напав їх несподївано, твердо заснули. Лев поклав ся коло них сторожити. Но і він був утомлений борбою, тож покликав медведя і сказав йому:

— Положи ся коло мене, я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, збуди мене.

Медвідь ляг коло него, но й він був утомлений тож покликав вовка і сказав:

— Положи ся коло мене; я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, то збуди мене.

Вовк ляг коло медведя, но і він був утомлений, тому покликав лисицю і сказав їй.

— Положи ся коло мене; я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, то збуди мене.

Лисиця лягла коло него; но й вона була втомлена, тож покликала зайчика і сказала йому:

— Положи ся коло мене; я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, то збуди мене.

Заяць ляг коло лисицї; но й він бідняга також був утомлений, а не мав бідний ким заступити ся. Заснув, і так вони спали вже всї: королївна, стрілець, лев, медвідь, вовк, лисиця і зайчик, і то спали всї твердим-найтвердшим сном.

Тимчасом королївський маршалок, що мав здалека слїдити за тим, що буде на горі, дивив ся,

дивив ся, а видячи, що змій не летить з королївною, а на горі всьо тихо, здобув ся на відвагу і поліз на гору. І що-ж бачить? На землї лежить змій, пірваний на кусні, а трохи дальше лежить королївна і якийсь стрілець з своїми зьвірятами, і всї кріпко сплять.

Маршалок був чоловік злий і хитрий. Не довго думаючи, хватив свій меч, відрубав стрільцеви голову, а королївну взяв на руки і поніс її з гори. Тут вона збудила ся й злякала, бо маршалок сказав її:

— Тепер ти в моїх руках і тому всїм говорити мусиш, що то я убив змія.

— Не можу я так говорити — сказала вона — бо змія убив один стрілець зі своїми зьвірятами.

Тодї маршалок витяг меч і погрозив, що сейчас убє її, коли вона не послухає його, тож вона мусїла обіцяти говорити всьо, що він прикаже. Потім привів королївну до вітця, що з радости не міг отямитись, як побачив живою і неушкодженою ту свою дочку, котру мав вже за страчену. А маршалок сказав йому:

— То я забив змія і освободив королївну та цїлу околицю, тож хочу, щоби ти виконав свою обіцянку і дав за мене доньку.

На то король запитав доньки:

— Чи правда то, що він говорить?

— Ах, так — сказала вона — Се правда. Тільки-ж я хочу, щоби весілє було назначене не скорше, як за рік.

Кажучи то, королївна в глубинї душі надїяла ся, що тимчасом почує щонебудь про свого милого стрільця.

Міжтим на горі зьвірі лежали коло свого убитого пана і спали дальше. Но тут надлетїла велика пчола і сїла заяцю на ніс: той зігнав пчолу лапкою і спав дальше. Пчола прилетїла вдруге, та заяць знову зігнав її лапкою. Вкінци пчола прилетїла третий раз і так вжалила його в ніс, що заяць прокинув ся.

Скоро зірвав ся, збудив лисицю, лисиця вовка, вовк медведя, а медвідь льва. Як той збудив ся і побачив, що королївної нема, а стрілець убитий, заревів на цїле горло і закричав:

— Хто то зробив? Чому ти, бурмило, не збудив мене?

А медвідь до вовка: Чому ти, вовче, не збудив мене?

А вовк до лисицї: Ти чому не збудила мене?

А лисиця накинулась на заяця: Ти чому не будив мене?

Один тільки сердега заяць не знав що відповісти, і вся вина спала на него. Тодї всї зьвірята хотїли накинути ся на него, но заяць став благати їх, кажучи:

— Не вбивайте мене, я знов оживлю нашого пана. Я знаю гору, де росте один корінь: кому положити його в рот, той вилїчить ся з всякої рани і болю. Тілько тая гора далеко: двіста миль звіден.

Тодї лев сказав:

— Даю тобі двайцять чотири годин часу, щоби ти побіг і вернув ся сюди з чудесним корінем.

Заяць сейчас скочив і счез з очий, а за добу вернув ся і приніс корінь. Тодї лев приложив голову стрільцеви, заяць вложив йому в рот корінь,

і сейчас голова зросла ся з тілом, серце на ново забило і стрілець ожив.

Але збудивши ся і побачивши, що королївної нема, він озлобив ся і подумав:

— Певно вона втїкла, поки я спав, щоби спасти ся від мене.

Однак лучило ся, що лев в поспіху приставив свому панови голову потилицею наперед; та стрілець так був перенятий своїм горем задля страти королївної, що з початку і не замітив того. Але за обідом, як став їсти, запримітив, що голова обернена у него до плечий, і не розуміючи, що то за диво, зачав розпитувати зьвірят, що то такого стало ся, поки він спав. Тут уже прийшло ся львови розповісти, як вони від утоми заснули, а як пробудили ся, то побачили його мертвого з відрубаною головою; як заяць бігав за оживляючим коренем і як він, лев, в поспіху, приставив йому голову потилицею наперед. Але він, лев, обіцяв сейчас направити похибку, і зірвавши знову голову з стрільця, обернув її, як треба, а заяць вилїчив рану коренем

Однак стрілець був дуже засумований.

Він знова пішов мандрувати по широкім сьвіті і заставляв своїх зьвірят танцювати перед людьми. Лучилось, що саме за рік він прийшов знова в то саме місто, де виратував королївську дочку від змія. На той раз ціле місто було обведене пурпуровими матеріями. Тоді він спитав ся господаря гостинниці:

— Що то значить? Тому рік ціле місто було обтягнене жалібною матерією, а тепер воно прибране сьвяточно. На то сказав хазяїн:

— Тому рік мали королївську дочку віддати змієви, но маршалок вступив з ним в бій і убив його; завтра же будуть справляти його весілє з королївною. Тому то місто було тоді обведене чорним, на знак смутку, а тепер, на знак радости, його украшають пурпуром.

Другого дня, коли мало відбути ся весілє, стрілець перед обідом сказав до господаря:

— А що, господарю, як ти міркуєш, чи буду я сегодня оттут у тебе їсти хлїб з королївського стола?

— Ей, чейже нї! — крикнув господар. Закладаю ся о сто золотих, що тому не бувати.

Стрілець заложив ся о ту суму, потім покликав заяця і сказав йому:

— Іди, мій милий зайчику, і принеси мені хлїба, що їсть сам король.

Зайчикови, наймеише значному з цїлої зьвірячої компанїї, нїкого було посилати місто себе; тож прийшло ся йому виправлятись самому.

— Біда — сказав він — як тільки я покажу ся на улици один, всї собаки поженуть ся за мною.

Так воно й сталось. Як тільки собаки вгляділи зайчика, пустили ся за ним в погоню і доконче хотїли зубами вппятити ся йому в шкіру. Але куди! Зайчик полетїв що духу і нараз ускочив в сторожеву будку так, що вартівник навіть не спостеріг. Собаки стали сунути ся за ним, но вартівник жартувати не любив і так почаствував їх, що ті з виском і витєм відбігли назад. Коли заяць узрів, що вороги забрали ся, кинув ся в палату до королївської дочки, сїв у неї під столом і давай лапкою царапати її по нозї:

— Іди собі! — крикнула королївна, думаючи, що то її собака.

Заяць знов поцарапав її по нозї, а вона знов крикнула на него; но заяць не переставав, так що королївна наконець поглянула під стіл і пізнала зайчика по коралях. Тодї вона взяла його на руки, понесла до своєї комнати і сказала:

— Зайчику миленький, чого тобі треба?

А заяць відповів:

— Мій пан, той, що убив змія, є тепер тут і післав мене за тим хлїбом, що їсть сам король.

Королївна утїшилась дуже, сейчас післала за пекарем і велїла йому принести такого хлїба, що їсть сам король. Але зайчик сказав:

— Нехай пекар сам піде зі мною, бо собаки відберуть менї хлїб.

Пекар так і зробив і поніс хлїб до дверий гостинницї. Тут зайчик став на заднї лапки, в переднї взяв хлїб і поніс його до свого пана. Тодї стрілець сказав до господаря:

— От бачиш, господарю, я виграв заклад.

Господар не міг вийти з дива, а стрілець говорить знова:

Га то хлїб, я хочу покушати і печенї з королївського стола!

— Но, но, то ще дасть ся видїти! — сказав господар, однак закладати ся вже більше не хотїв.

Тодї стрілець закликав лисицю і сказав їй:

— Лисичко-сестричко, побігни но ти та принеси менї печенї, що їсть сам король.

Лисиця знаменито знала всї заулки, тому пішла задами і заулками, так що нї одна собака її

не занюхала, і сховавши ся під стіл королївної, зачала царапати її по нозї. Тут уже королївна сама нагнула ся і пізнавши лисицю по коралях, завела її в свою комнату і сказала:

— Лисичко-сестричко, чого тобі треба?

А лисичка їй на то:

— Мій пан, той сам, що убив змія, є тут і післав мене просити у тебе печени, що їсть сам король.

Тодї королївна післала за кухаром і приказала йому приладити таку печеню, що їсть сам король, і віднести за лисичкою до дверий гостинницї.

Тут лисиця взяла у него з рук полумисок, вперед змахнула хвостом мухи, що понасїдали на печеню, а потім занесла свому панови:

— От видиш, господарю — сказав стрілець — тепер у нас є уже і хлїб і печеня. Бракує лише тої ярини, що їсть король.

І він поликав вовка і сказав йому:

Іди но, сїрий, і принеси менї тої ярини, що їсть сам король.

Вовк пішов прямо в палату, ... нїкого не бояв ся, а як прийшов в комнату ... лївної, потягнув її з заду за одїж. Вона оглян... ь і, пізнавши його по коралях, сказала:

— Чого тобі треба, мій сїрий?

— А вовк їй на то:

— Мій пан, той сам, що убив змія, є тут і післав мене за тою яриною, що їсть сам король.

Тодї королївна післала за кухаром і велїла йому приладити таку ярину, яку їсть король, і віднести її за вовком до дверий гостинницї. Тут вовк взяв у него полумисок і приніс свому панови:

— От видиш, господарю, — сказав стрілець — тепер у мене є і хлїб і печеня і ярина: но я хотїв би ще тої леґуміни, що їсть сам король.

І він покликав медведя та сказав йому:

— Слухай но, Мисю, мабуть і ти любиш солодощі. Іди но в палату та принеси менї леґуміни, що їсть сам король.

Медвідь пішов простїсїнько в палату, а всї стрічні ростунались перед ним. Коли дійшов до сторожевої будки, жовнїрі наставили оружє проти него і не хотїли його перепустити, але медвідь станув на заднї лаби і давай на право і на лїво роздавати позаушники, так що позбивав з ніг усїх жовнїрів. Відтак перейшов прямо до королївної, станув їй за плечима і тихо заричав. Вона оглянулась, пізнала медведя і приказала йому йти за собою в її комнату. Тут вона запитала його:

— Милий Мисю, чого тобі треба?

А медвідь їй на то:

— Мій пан, той сам, що забив змія, є тут і казав менї принести тебе леґуміни, яку їсть сам король.

Тодї королївна післала за цукорником і приказала йому спечи такий торт, який їсть сам король, та понести його за медведем до дверий гостинницї. Тут Мисьо наперед позлизував ті нацукровані кришки, що відорвали ся від торта, потім став на заднї лаби, взяв полумисок і пошов до пана.

— От видиш, господарю — сказав стрілець — тепер у мене є і хлїб і печеня і ярина і торт. Но менї хоче ся ще й вина, що пє сам король. І він покликав свого льва та сказав йому:

— Друже мій, левику, мабуть і ти не від того, щоби напити ся доброго вина: іди но й принеси доброго вина, яке пє сам король.

Тоді лев показав ся на улици, а всї, побачивши його, розбіглись зі страху; коли прийшов до сторожевої будки, пробували спинити його, но він тілько заричав, а всї так і відскочили від него. Лев пустив ся прямо до королївськоі салї і застукав хвостом в двері. Королївна вийшла і сперши налякалась була льва, але, пізнавши його по золотій застяжці від свого намиста, повела його до своєї комнати і запитала:

— Чого тобі треба, мій милий льве?

— Мій пан, той сам, що убив змія, є тут і приказав менї просити тебе того вина, що пє сам король.

Тоді королївна прикликала підчашого і приказала принести того вина, що пє сам король.

Но лев сказав:

Я сам піду з ним і догляну, щоби він менї дав правдивого.

І лев удав ся до пивницї, а як прийшли туди, шафар пробував налити йому простого вина, що пє королївська служба, но лев сказав:

— Чекай но, любенький, дай менї вперед покоштувати сего вина.

І налявши собі пів ведра, випив його душком і сказав:

— Нї, братчику, мене не зведеш: то не сесе вино.

Шафар поглянув скоса на него, однак пійшов і хотів налити з другої бочки, де було вино для маршалків.

— Пожди но — сказав лев — дай менї вперед покушати й того вина.

І він націдив собі з пів ведра і випив:

— Но, то вже лїпше, а все таки не те.

Розсердив ся тодї шафар і став ворчати:

— Така дурна скотина, а хоче уходити за знатока вина.

Но лев дав йому такий позаушник, що він так і розтягнув ся на землю, а як прочуняв, то, не кажучи нї слова, завів його в окрему маленьку пивницю, де стояло королївське вино, котрого крім короля нїхто не пив. Лев сперши налив собі пів ведра, покушав вино і сказав:

— Оттак, се вже буде справедливе. Налий но менї шість бутельок. Відтак вийшли вони з пивницї, но скоро тілько лев вийшов на сьвіжий воздух, зачав завергати ся, бо трошки упив ся був, і шафар мусїв таскати вино до самих дверий гостинницї. Тут лев взяв від него кошик з бутельками і занїс його до свого пана.

— От видиш, господарю — сказав стрілець — тепер у мене є хлїб, печеня, ярина, торт і вино, всьо то саме, що подают королеви. А тепер я попирую з моїми другами.

І він сїв за стіл і став їсти і пити, дав також попоїсти і напитись заяцю, лисицї, вовку, медведу і льву та був дуже втїшний, бо побачив, що королївна все ще любить його. Пообідавши, сказав господареви:

— Но, господарю, я наїв ся і напив ся як сам король. Тепер піду в королївську палату і оженю ся з королївною.

— Та як се можна? — спитав хазяїн. — Таж у королївної є уже жених, і сегодня має бути їх весїлє.

Тодї стрілець добув хусточку, що йому подарувала королївна на змієвій горі, і де були у него завязані сїм язиків потвори, і сказав:

— А от я добю ся свого при помочи того узла.

Господар поглянув на хусточку і рік:

— Но, вже чому иншому, але сему я нї за що не повірю. Я готов поставити на заклад свій дім з двором.

А стрілець взяв кошик з тисячкою золотих, положив на стіл і промовив:

— А я ставлю отсе!

Міжтим король, сидячи за столом, сказав до дочки:

— Що то за зьвірята сновали ся у тебе цїлий день по палатї?

А королївна відповіла:

— Я не можу пояснити тобі, але пішли по властителя тих зьвірят, а тодї пізнаєш, в чім дїло.

Король післав слугу закликати того чоловіка, і слуга вступив в гостинницю саме в ту минуту, коли стрілець закладав ся з господарем гостинницї. Тодї стрілець сказав:

— От бачиш, господарю, король вже присилає по мене слугу, але я ще не піду.

І він сказав слузї:

— Донеси королеви, що я прошу вислати менї королївську одіж, шестірню і слуг.

Почувши то, король спитав ся своєї дочки:

— Що тут менї чинити?

А вона відповіла:

— Пішли за ним, як він просить, тоді й побачимо, в чім діло.

І король післав йому королївську одїж, шестірню і слуг.

Скоро лише стрілець побачив їх, сказав до хазяїна:

— От бачиш, господарю, за мною таки прислали, як я хотїв.

Потім одяг ся в королївське убране, взяв з собою хусточку зі зміевими язиками і поїхав до короля.

Коли той побачив його, сказав до доньки:

— Скажи но менї тепер, як менї приймити його?

— Вийди йому на стрічу, так лїпше буде — відказала вона.

Король справдї вийшов насупроти стрільця, завів його до палати, а зьвірі йшли за ними. Тут король посадив його між собою а королївною; маршалок-жениха [illegible] по другій сторонї стола, але стрільця він не візвав. [illegible] гостям сїм голов змія і [illegible] сказав:

— От их [illegible] вирубав [illegible] мій маршалок, тому-то я й видаю за него доньку.

Тут приглядів ся з місця пан стрілець і, отворивши сїм гланек потвори, спитав:

— А деж язики змія?

Налякав ся маршалок попід весь і не знав, що й ка[illegible]; наконець в страху [illegible]:

— У змїїв не буває язиків.

На то стрілець відповів:

— Брехунам справдї не годило би ся мати язика, но у змія є, а язики змія — то справедлива примітка, що по нїй можна пізнати побідника.

Потім розгорнув хусточку, а в тій лежали всі сім язиків, і коли він зачав приставляти їх в кожду пасть — всі знадобились. Опісля взяв хусточку, на котрій було вишите імя королївної, і показавши їй, запитав, кому вона її подарувала:

— Тому, хто убив змія — відповіла.

Тоді він покликав своїх звірят, зняв з кождого шнурок коралів а з льва золоту застяжку і показуючи королївній, запитав її, чиє то:

— Коралї і золота застяжка були мої — відповіла вона — но я їх роздала звірятам за те, що вони помогли убити змія.

Тоді вже стрілець розповів все, як було:

— Коли я, утомлений боротьбою, ліг відпочити, маршалок відрубав мені голову, потім порвав королївну і переконав всіх, що то він убив змія, але що він сказав неправду, на те найлучший доказ — язики, хустинка і ожерелє.

Потім розказав, як звірі вилїчили його при помочи чудесного кореня, як він цїлий рік бродив з ними, як вкінци опять прибув сюди і дізнав ся від господаря гостинници о обмані маршалка. Тоді король запитав свою дочку:

— Чи правда, що той чоловік убив змія?

— Так — відповіла королївна — то щиріська правда. Тепер я можу відкрити поганий обман маршалка. Він вимусив на мені присягу, не зрадити його, але тепер правда й без мене вийшла на верх. От чому я й просила, щоби весїлє було аж через рік.

Тоді король приказав покликати своїх дванайцять радних, щоби судити маршалка; а ті присудили, щоби його розірвати чотирма биками.

Так заплатив маршалок за своє обманьство. А король видав свою доньку за стрільця і іменував його своїм наслїдником. Весїлє виправлено дуже шумне, а молодий король післав за своїм рідним і прибраним вітцем і обсипав їх скарбами.

Не забув він і на господаря гостинницї, прикликав його до себе і сказав:

— От бачиш, господарю, я таки оженив ся з королївною.

Тепер твій дім з цїлим двором належить до мене.

— Так воно й слїдує по закону! відповів господар.

Но молодий король сказав на то:

— Але я поступлю з тобою не по закону, а милосерно: нехай твій дім з двором остане ся при тобі, а в додатку возьми собі і тую тисячку золотих.

І став молодий король жити з жінкою щасливо і весело. Часто він їздив на лови, бо то була його улюблена розривка, а вірні зьвірі все товаришили йому. Недалеко [illegible] находив ся ліс, о котрім ходили слухи, що в нїм несамовито, а хто раз туди попаде, не скоро звідтам вибере ся. Почувши то молодий король, захотїв полювати там і доти не давав спокою старому королю, доки той не призволив. Тодї поїхав в ліс з великою дружиною, а підїхавши до ліса, побачив снїжнобілу ланю і сказав до своїх дружинників:

— Стійте тут, поки я не вернусь. Я хочу пустити ся за тою гарною дичиною.

І він пігнав ся в ліс за ланею, а зьвірята за ним.

Дружина остала і дожидала його до самого вечера, но він не вернув ся. Тоді вони вернули ся в палату і донесли молодій королевій, що молодий король пігнав за білою ланею в зачарованім лісі і вже більше не вертав.

Зажурила ся молода королева. Міжтим король все гнав ся і гнав за прекрасною ланею, але ніяк не міг дігнати її. Тілько що йно прицілить ся до неї, а вона помчала в другий бік, поки наконець зовсім не счезла з очий. Вкінци замітив, що зайшов дуже далеко в ліс і, взявши свій ріг, зачав трубіти, но відповіди не було, тому що люди не могли вже його чути. Тимчасом стало смеркати і тоді, переконавши ся, що йому того дня вже не вернути ся домів, зліз з коня, розложив під деревом огонь і постановив тут переночувати.

Сидить він собі коло огня, а зьвірята положились коло него; нараз причуло ся йому, що чує людський голос. Оглянув ся, але не міг нікого замітити. Небавом йому знова причуло ся з верхка, мовби хто стогнав. Він підняв голову і бачить: сидить на дереві старуха і стогне:

— У, у, у! як менї студено!

— Так що-ж — сказав король — зліэь на діл, старухо, і загрій ся при огни.

— Боюсь! — сказала вона — твої зьвірі зїдять мене.

— Не бій ся, старенька, вони не діткнуть ся тебе — сказав він.

А тая старуха була чарівниця і каже:

— От скину тобі з дерева прутик: ти тілько удар ним по спинї своїх зьвірят, а вони менї нічого не вчинять.

І скинула йому прутик, та тільки молодий король ударив ним своїх зьвірят, як вони стали неподвижними і перемінили ся в камені. А чарівниця, побачивши ся вже безпечною від зьвірят, скочила з дерева, діткнула ся й короля прутиком і перемінила його в камінь. Тоді вона зачала хихотати ся і затаскала його і зьвірята в рів, де вже много таких каменїв лежало.

Тимчасом молода королева, видячи, що муж все таки не вертає, зачала чимраз більше тревожити ся. Лучилось як раз, що в ту пору прийшов в тоє королївство другий брат, котрий по розстаню пішов був на схід сонця. Цілий час шукав він собі служби, але не находив і блукав по широкім сьвітї, заставляючи своїх зьвірят танцювати на розривку людям. Нараз прийшло йому до голови пійти поглянути на той ніж, що вони з братом встромили перед розлукою в дерево, бо хотів пізнати, як живе ся його брату. Прийшов на перехресте, поглянув, а братова сторона вже на пів заржавіла. Налякав ся він і подумав:

— Видко, з моим братом приключилось велике нещастє. Но якось я єще виратую його, бо тілько половина ножа заржавіла.

І пішов з своїми зьвірятами на захід сонця, а як прийшов в столицю, вартові при городських воротах вийшли йому на зустріч і запитали, чи не треба вперед оповістити про него жінци, бо молода королева вже два дні тужить за ним і все боїть ся, чи не погиб він в зачарованім лісї. Вартівники думали, що той стрілець є молодий король, бо він був зовсїм подібний до свого брата, і такіж самі зьвірі бігли за ним. Але стрілець сейчас догадав ся, що річ веде ся о браті і подумав:

— Лучше буде, як мене стануть уважати за мого брата: таким способом легше мені прийде виратувати його.

Тож приказав повести себе в палату. Тут його стрітили з великою радостию. Молода королева взяла його за свого чоловіка і запитала, чому його так довго не було. Но він відповів:

— Я заблукав в лісі і ледви вибрав ся на добру дорогу.

Розвідавшись все про зачарований ліс, він сказав, що хоче єще раз полювати в нім. Надармо старали ся старий король і молода королева відклонити його: він наставав на своїм і виправив ся в ліс з великою дружиною. Коли підїхав до ліса, лучило ся з ним то саме, що і з братом: він побачив снїжнобілу ланю і сказав до своїх дружників:

— Останьте тут і зачекайте, поки я верну ся; я хочу пустити ся за тою гарною дичиною.

І помчав ся в ліс, а зьвірі за ним. Но йому не удало ся дігнати ланї, а тимчасом заїхав так далеко, що прийшлось заночувати в лісї. А як розложив огонь, то почув над собою чийсь стогін:

— У, у, у! як менї студено!

Він підняв голову і побачив на дереві ту саму чарівницю.

Тодї він сказав їй:

— Як ти змерзла, бабусенько, то злїзь в діл і загрій ся при огни.

— Нї — відповіла вона — я бою ся твоїх зьвірят.

— Не бій ся — сказав стрілець — вони не вдіють тобі нїчого.

І старуха крикнула тоді з дерева, як і першим разом:

— Я кину тобі з дерева прутик: як удариш ним зьвірят, то вони мене не рушать.

Почувши то, стрілець почув недовіру до старухи і відповів:

— Своїх зьвірят я бити не буду; зійди в діл а як ні, то стягну тебе.

Тоді вона закричала: Чого тобі треба? Ти не сьмієш рушати мене!

Але стрілець погрозив:

— Як не зійдеш добровільно, то я зжену тебе кулею.

— Що-ж, стріляй! — кричала старуха — я не бою ся твоїх куль.

Стрілець прицілив ся і стрілив до неї, але оловяні кулї були безсильні проти чарівниці і відскакували від неї. Но стрілець був розумним чоловіком: він відорвав від своєї одежі три срібні ґузики і набив ними стрільбу, тому що на то вже не мали сили ніякі чари. І ледве тілько він вистрілив, як чарівниця упала в низ з страшним криком. Стрілець придептав її ногою і сказав:

— Слухай, стара, відьмо, як ти менї сейчас не скажеш, де мій брат, то я хвачу тебе обома руками і кину в огонь.

Старуха налякала ся, почала просити пощади і сказала:

— Він зі своїми зьвірятами перемінений в камінь і лежить в рові.

Тоді стрілець потаскав її за собою до рова і сказав з грізним видом:

— Слухай, стара відьмо, сейчас оживи брата і всіх, що тут лежать, а як ні, то підеш в огонь.

Старуха взяла прутик і ударила ними по камінях, і в ту хвилю брат ожив, а разом з ним богато инших людий. Купці, ремісники, пастухи вставали, дякували за вирятуванє і розходили ся кождий в свою сторону.

А братя-близнюки, побачивши один другого, стали обіймати ся і цілувати і не тямились з радости. Потім хватили чарівницю, звязали її і кинули в огонь. А як вона згоріла, ліс отворив ся нараз сам від себе, і зробило ся сьвітло і ясно, так що видно було царську палату на 30 кільометрів. Брати пішли разом домів, а по дорозї розповідали собі взаїмно о всїм, що з ними було. І коли молодший сказав, що він назначений наслїдником короля, другий промовив:

— Я так і догадував ся. Коли я прийшов до міста, а мене взяли за тебе, то всї віддавали менї королївські почести. Молода королева взяла мене також за свого мужа і кинула ся обнимати мене при стрічі.

Як другий почув те, то ним опанувала така заздрість і лютість, що витяг меч і зрубав ним братови голову. Але скоро той упав мертвий і червона кров полила ся з ран, він почув глубоке розкаянє:

— Мій брат виратував мене — закричав він а я в нагороду забив його!

І він зачав голосно ридати. Но тутже прибіг заяць і обіцяв ся побічи за чудесним корінем. І таки сейчас помчав і приніс корінь в сам час: мертвий ожив знова і навіть не замітив, що був раненим.

Опісля пішли брати дальше, а молодший сказав:

— Ти подібний до мене, як дві каплї води; одїж на тобі така сама, як і на менї, а зьвірята йдуть за тобою такіж самі, як і за мною; увійдїм же в город крізь ріжні ворота і прийдім до короля з противних сторін.

Так вони і вчинили. Брати розійшли ся в противні сторони. І от в одну і ту саму хвилю приходять вартівники з двох противних мійських брам і доносять старому королеви, що молодий король вернув ся зі своїми зьвірятами з ловів.

— Як то може бути? Таж одні ворота від других о цїлу милю віддалені! — сказав король дивуючись.

Аж ось оба брати підїхали з двох противних сторін і вступили на рундук.

Тодї король спитав дочки:

— Хто-ж твій муж? Вони подібні один до другого як дві каплї води — я сам пізнати не годен!

Молода королева налякалась і не знала, що діяти. Але нараз вона згадала про ожереле, що дала зьвірятам, і оглянувшись, побачила на однім льві золоту застяжку. Тодї вона радісно закричала:

— За ким пійде той лев, той є моїм мужем.

Молодий король засьміяв ся і сказав:

— Так, так, той сам.

Відтак всї посїдали за стіл, їли, пили і веселили ся. І від того часу зажили оба брати в р[...]кошах.

